

HEMBYGDS-NYTT

VÄLLINGBY HEMBYGDSGILLE

* MEDLEMSINFORMATION ** ÅRGÅNG 2 ** NUMMER 3*86

Lördagen den 25 oktober kl 10.00 - 12.00 träffas vi på HASSELBY SLOTT, nya hörsalen. Under ett panelsamtal mellan nyckelpersoner, som var med då det begav sig, får vi höra om det moderna Vällingbys tillkomst och planläggning. I panelen:

Fritz Voigt, arkitekten som drog de första strecken, Carl Fredrik Ahlberg och Göran Sidenbladh, åsyna vittnen till dennes tillämpning av Sven Markelius' idéer, Torsten Ljungberger, samordningsman mellan Stockholms olika förvaltningar. Börge Algers representerar Vällingby Hembygds-gille.

Kl 12.00 lunch (en rätt + kaffe 50:- kr) eller kaffe med dopp (20:- för dem som så önskar. Visning av slott och nybyggnader.

För deltagande i lunchen ring Birgitta Sjöberg (tel 89 55 01) eller Börge Algers (tel 37 41 18) senast den 22 oktober.

Ingen ytterligare kallelse. Reservera dagen nu!

Hässelby
Slott

UR INNEHÅLLET :

Den STORA DAGEN ...

sidan 3

Kvällen på "Råcksta gård"

sidan 4 - 6

Årets gökotta

sida 7

Höstens program

sidan 8

Medlemsförteckning

Se bilaga

VÄLLINGBY HEMBYGDSGILLE

Box 3346, 162 03 Vällingby Pg 487 18 35-7

Ordförande	Gunnar Nelsäter	0758-332 32
Sekreterare	Birgitta Sjöberg	89 55 01
Kassör	Bertil Melin	38 47 06
Redaktion för HEMBYGDS NYTT	Eva Linderoth	87 88 97

"OFFERSTENEN"

"Offerstenen" är belägen i skogspartiet ovanför kvarnen på vägen ner mot Kaananbadet...

Det var den allra första varma, sköna vårvällen då Sven och jag satt utanför Svens skönt belägna hus i Kvarnviken och väntade på Gerhard Flink från Riksantikvarieämbetet. För nu var det dags för lösningen på gåtan om den stora stenen som vilar på tre mindre stenar.

Vi hann sitta en stund och höra på fågelsången, men så svängde en bil upp framför huset och ur hoppade en spänstig man. Det bar raskt upp till "vår" sten.

Djupa veck i pannan, men så till beslut. Kartan och kompassen kom fram och "vår" sten blev nu inprickad på Riksantikvarieämbetets karta som ett till 90% säkert och dokumenterat fynd. Nå, de övriga 10% då?

Ja, kanske några skämtare varit framme, men ett fynd är dock stenen. Ute i landet finns flera liknande stenar och fenomenet kallas lite vanvördigt "Höna och ägg".

Återtåget skedde samma väg som vi kom och visst kände vi oss historiska och duktiga, kaffet efteråt smakade alldeles utmärkt.

- nedtecknat av Allan Hedberg.

KVÄLLEN PÅ RÅCKSTA GÅRD

Under rubriken "SLÄDEN" i förra numret av Hembyggsnytt, hälsades alla medlemmar välkomna till en "försommarkväll på Räcksta Gård i Årstafruns tecken tillsammans med författare Lars Widding samt en trubadur".

Tack vare Lars Widdings härliga berättarkonst kunde vi förflytta oss tillbaka till den tid under vilken "Årstafrun" Märta Helena Reenstierna skrev sina dagböcker. T ex till år 1793 -den 18 juli- då Carl Mikael Bellman är på fest hos Märta Helena. Året innan hade Jakob Johan Anckarström skjutit Gustav III och Sverige hade fått en mycket ung kung, Gustav IV-sonen- som fyllde 15 år den 1 november 1793. (Om det nu verkligen var Gustav den III:s son, det fanns och det finns de som tvivlar !)

Ja, det var faktiskt denna tid vi fick uppleva den fjärde juni i år på Räcksta Gård. Räcksta fanns -liksom Årstafruns gård- även då och Bellman var en ofta sedd gäst i årstahemmet. Men vad har Räcksta Gård att göra med Årstafrun, Märta Helena, undrar kanske någon. Jo, Märta Helenas far var sysling till Fredrik Reenstierna, som bodde på Räcksta Gård. Det var också på Räcksta Gård som Märta Helena förlovade sig med Henrik von Schnell när hon var 20 år.

Och trubaduren vår -i tidsenlig klädsel- var förstås inte Bellman utan Martin Stugart som också hade med "Ulla" dvs sin fru. Till gott vin och kallt öl fick vi höra många av Bellmans bästa sånger.

Först berättade dock Birgitta Sjöberg lite om Räcksta Gård. Vi fick bl a höra att Anders Strömner byggde gården i börja på 1700-talet och att Fredrik Reenstierna moderniserade gården omkring 1770. Syrenerna från den tiden finns ännu kvar och doften är densamma!

Lars Widding berättade sedan hur han av en händelse fick höra talas om Märta Helenas dagböcker, hur han startade med att besöka -förutom Årsta Gård- Brännkyrka kyrka och von Schnells och Märta Helenas gravplats, där en stor kalkstensplatta visar var de är begravda.

Vattenfall -nuvarande ägare till Räcksta Gård- skriver att Räcksta Gård tidigt var ett "energicentrum" med sina vattenkvarnar och en vattendriven såg som vi alla i Gillet känner väl till!

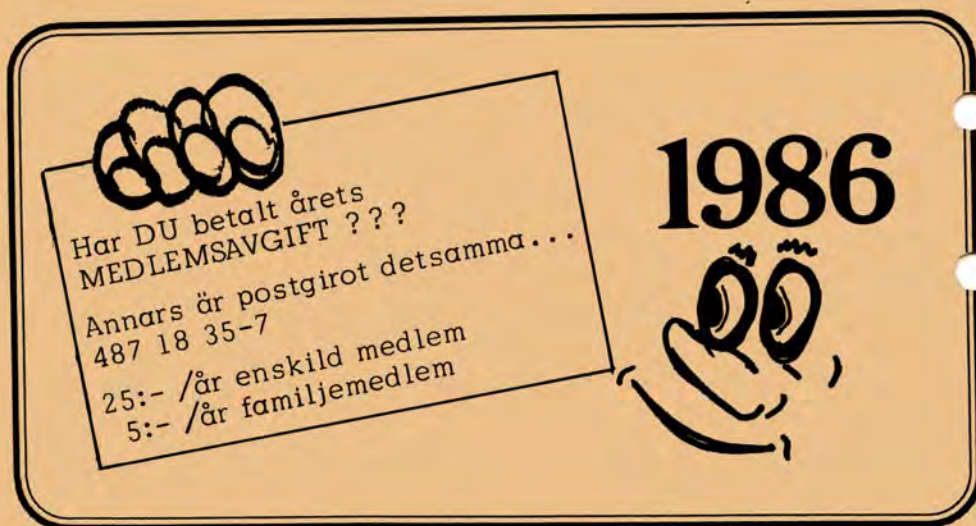
Även för Märta Helena och hennes familj kom vattnet att betyda både liv och död. På vintern tog man sig till fastlandet tack vare isen och under övrig tid var det givetvis åten man tog till. Tyvärr drucknade flera av Märta Helenas närmaste. Hennes ende son Hans Abraham- de övriga sju barnen dog redan vid späda ålder- drucknade en novemberdag 1812 och en av gårdens två båtsmän samt en trädgårdsmästare gick ner sig på samma tragiska sätt.

Enligt Lars Widding skrev Märta Helena ner nästan allt hon upplevde -rakt på sak. Det finns därför en hel del som ännu inte "kommit på pränt" då språket är lite för vågat ibland! Det var just året 1793 som Märta Helena började skriva sin dagbok, då hon var 40 och sonen Hans Abraham 13 år.

De första arton åren är alltså tysta som Widding skriver i sin bok "På Årstafruns tid". Ni som ännu inte läst boken - låna den! På biblioteket i Vällingby -som fyller 30 år i år- finns boken på "L" en trappa upp under "Reenstierna"

Vi passar på att tacka Vattenfall för att vi ännu en gång fick komma till Räcksta Gård och ett tack även till Vällingby Kulturkommitté i egenskap av medarrangör samt givetvis Lars Widding för att han ännu en gång ville "levandegöra" den tid för oss då Årstafrun bodde söder om Stockholm, den tid då vargen fanns runt hela staden och då avrättningarna uppe på galgbacken ovanför nuvarande Södra Hammarbyhamnen var ett stort folknöje - inte minst för folket på Årsta Gård.

• nedtecknat av Bertil Melin.

Den 24 maj stod en tapper skara på 20 personer och småhutt-
rade i duggregnet vid kvarnen, deras tankar gick osökt till
förra årets strålande gökotteväder.

Vad göra? Jo, kvarnen var ju öppen och tog emot oss med öppna armar och Sven gjorde återigen en genomgång med stor brio angående kvarnens historia, tekniska data och framför allt om det praktiska angående kvarnens drift och skötsel. Man slutar aldrig att förvånas över att vi mitt framför våra ögon har en hundraårig teknisk sensation som sovit en 40 årig sömn, men som nu väntar på att få vakna till liv igen. För varje gång Sven visar kvarnen upptäckes nya infalls- vinklar och måtte vi bara kunna förverkliga drömmen om att få kvarnen att snurra igen, om än bara ett par gånger om året.

Friskt mod och ut i naturen igen och visst gick vi upp till den stora stenen, vi hade ju tänkt att duka upp på själ- vaste stenen, men icke, ty dropparna kom allt tätare. Rask march åter till vår kärlkvarn. Där ordnades en improviserad servering till tonerna av skön dragspelsmusik och sång på det gotländska språket. Trots vädret blev årets gökotta alls icke tråkig och efter en trevlig samvaro skildes vi åt, var och en gick till sitt .

nedtecknat av Allan Hedberg.

Visningen av det lilla polismuseet på Vällingby Polisstation kommer ej igång förrän framåt november. Är någon intresserad, ring 87 88 97 Eva Linderöth.

GÖKOTTA GÖKOTTA IGEN

8

Välkommen

- TILL HÖSTENS PROGRAM !

Kulturhistorisk tipspromenad kallar vi ett trevligt arrangemang som går av stapeln:

LÖRDAG 6:e september
Start klockan: 10.00 (ca: 2 timmar)

Start och mål vid Biblioteket i Vällingby, Vittangig 24

Hämta tävlingsprogram i biblioteket. Öppet 6/9 10.00-14.00

Tävlingssvaren lämnas på biblioteket senast Månd 8/9.
Prislista anslås på biblioteket fom 15/9, där också priserna delas ut!!

VÄLLINGBY FÖDELSE

Panelnsamtal mellan nyckelpersonerna som var med när det begav sig.

LÖRDAGEN DEN 25 OKTOBER KL: 10.00-12.00

Chans för intresserade att höra de som planerade och ritade Vällingby!

BRASAFTON

Är hösten ruggig!?. Kom med på en BRASAFTON den 13 november i Nälsta Gård. Erik Svedin berättar om Nälsta Gårds historia. Förtäring, Musik.

